

קובץ

הערות וביאורים

בלקו"ש, בשיחות, בנגלה ובחסידות

תולדות

גליון יא (שסח)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יארק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושבע לבריאה

ת ר כ ו ה ע נ י נ י מ

מענה על שאלה ששאל א' מאנ"ש בנוגע דהגולה אינו =
 יוצא מעיר מקלטו לעולם מכ"ק אד"ש

ל ק ו ט ל ש י ח ו ת

מה פעל ענין העקידה

ש י ח ו ת

- שאלות ששאל כ"ק אד"ש בפרש"י (פ' ח"ש, כד, מב) .. נ
 נקודת הביאור שנתבאר בהתנועדות (פ' ח"ש ה'תשל"ו) ז
 תשובה על שאלה הא' (א) .. ט
 .. (ב) ט
 .. (ג) י
 .. (ד) לא
 .. (ה) לא
 .. (ו) לב
 .. (ז) לב
 .. (ח) לד
 .. (ט) טו
 .. (י) טו
 .. (יא) טז
 .. (יב) טז
 .. (יג) יז
 .. (יד) יז
 תשובה על שאלה הב' (א) יח
 .. (ב) יח
 .. (ג) יט
 .. (ד) יט
 .. (ה) כ
 .. (ו) כ
 .. (ז) כ
 .. (ח) כא
 .. (ט) כב
 גולה בערו מקלט אין ביכלתנ להציל כב
 יוצא בשוגג נעשה שליח למדת הדין כג
 ביאור לשון הרמב"ם ואם יצא התיר עצמו למיתה כד
 מהו הדין בכל אדם שנגמר דינו למיתה כד
 הדין ד"נחי בהם" בשעת מלחמה כה
 עולה דנרונן הוא כנ
 שלמים מכפרים על עשה כו

בענין גולה בערי מקלט דאינו יכול להציל כו

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

בפרשתינו כה, כ ד"ה בת בתואל מפדן ארם אחות לבן. כח

כה, כג ד"ה מלאום יאמץ כח

כה, כו ד"ה בעקב עשו כח

מפני סבות טכניות לא נדפסו שאר תוכן הענינים

על השאלה דעפ"י מה שנתבאר בהתוועדות דש"ק מבה"ח כסלו בהענין דהגולה אינו יוצא מעיר מקלטו לעולם . אפי' כל ישראל צריכים לתשועתו כיואב בן צרוי' לכאורה אכתי צריך ביאור בכוננתו הק' ממה שפסק הרמב"ם (הל' רוצח פ"ה הי"א), "יצא חוץ לתחום עיר מקלטו בשגגה כל ההורגו בין גואל הדם בין שאר אדם גולה על ידו", (ופי' דבריו כמנחת חינוך מצוה ת"י: "דנקט בשוגג וממילא משמע דבמזיד נהרג, הכלל הוא ככל אדם", וכ"כ בדינא דחיי עשין ע"ה) א"כ ומה התם שבאמת אסור לו לצאת, מ"מ כיון שהוא שוגג יש לו דמים, ואינו כ"גברא קטילא", א"כ כ"ש הכא, אם הי' הדין ששהוא מותר לצאת משום פקוח נפש, אז הי' הדין שיש לו דמים, ואינו כ"גברא קטילא", ואז שפיר הי' יכול לפעול במלחמה, א"כ למה באמת אינו יוצא?

הואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לענות:

לאחרי התיבות "אכתי צריך ביאור" - כתב, וזלה"ק:

"כיאורה??!! דומה ממש לעדים זוממין כו': דמאורע בלתי מובן כלל (דסנה' י הרגו צדיק) מכריח דכלפי שמיא גליא שאינו צדיק ונעשה גברא קטילא - עד"ז בנדו"ד ממש דמאורע בלתי מובן כלל פקו"נ דאחר תלוי באדם שהוא פרט מני רבים שהתורה (משמיא) אסרום לצאת ממקומם מכריח לומר דכלפי שמיא גליא שאין כאן פקו"נ, ואאפ"ל מצד בני"י - כי הפלשתים נלחמים בהם בפועל וכן לא מצד הצבא - דאסרום משמיא לנוס מהמערבה - ועכצ"ל דבהנאסר לצאת מעיר מקלטו דנשתנה (מצדקתו?) ונעשה קטילא". עכלה"ק.

על התיבות "ממה שפסק הרמב"ם" - הוסיף, וזלה"ק:

"לשיטתו הו"ל להקשות מכל התורה - פשיטא דקידושו קידושין כו' ומחוייב בכל התורה אף שבמתים חפשי". עכלה"ק.

על התיבות "שיש לו דמים" כתב, וזלה"ק:

"מאף דכר שמי' בנדו"ז?!!". עכלה"ק.

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בלקו"ש פ' וירא ש.ז. נת' בסעי' ד:

"וזהו גם הטעם שרצה אברהם להקריב את האיל "תחת בנו" - כי כדי שקרבנו יפעול שהברכות על נסיון העקידה יובטח לו בשבועה, ה' צ"ל שייכות וקשר בין הקרבן והנסיון". ולכן הקריב אברהם את האיל "תחת בנו".

וכן להלן בסעי' ה'.

אבל אברהם שרצה לפעול שבועת הקב"ה, השתדל שיחול על יצחק גדר קרבן, כדי שבמעשה העקידה תהי' גם המעלה של "קרבן" (ועי"ז הברכות על מעשה העקידה יובטח לו באופן של שבועה). ע"כ.

מובן דהי' לאברהם כוונה מיוחדת במעשה העקידה, דבזה שעושה ציווי ה', יחול ברכות מיוחדות על עם ישראל.

וצלה"ב איך זה מתאים עם מש"כ בלקו"ש ח"כ ע' 76 סעי' :

"ענין העקידה (מצד עצמו) האט ניט פארמאגט, קיין שום אנדער זאך, נאר וואס "ירא אלקים אתה" און דערפאר האט אברהם זיך מוסר נפש געווען: ס'איז דערביי אפילו ניט געווען דער ענין פון מפרסם זיין בעולם אויף ווי טיף מ'דארף זיין איבערגעגעבן צום אויבערשטן, ווארום "בשעה שעקד בנו לא היו שם אפילו נערי".

..די עקידה - מס"נ איז געווען באופן, אז עס האט לגמרי ניט קיין אפלייג אין שכל, עס איז מער ניט ווי רצון הקב"ה, ובמילא ביטול המציאות בתכלית. ע"כ.

הרי מובן מזה, דלאברהם לא הי' שום מבקשה של ברכות שיחול על עם ישראל*.

הרב מיכאל לוזניק
שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א
- מיאמי - פלארידא -

ב. הגנו מפרסמים בזה השאלות ששאל כ"ק אדמו"ר שליט"א בפרש"י (פ) ח"ש, כד, מב) בהתוועדות דש"פ ח"ש, מבה"ח כסלו, הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א ע"מ שיעיינו בהן למצוא תירוצים:

בפרשתנו¹ עה"פ "ואבא היום" מפרש רש"י: "היום יצאתי והיום באתי, מכאן שקפצה לו הארץ".
וצלה"ב: מדוע הי' צריך להיות כאן נס מיוחד — "שקפצה לו הארץ"?

ואין לומר הטעם שמכיון שרבקה נעשית אז בת ג', ראוי לביאה², לכן, לא רצה הקב"ה שיתעכב השידוך ונישואין של יצחק ורבקה, כי א) בחזירתן של אליעזר ורבקה מחרן לא הי' להם "קפיצת הדרך", ולפי טעם זה (שלא יתעכב נישואיו של יצחק ורבקה) הרי גם בחזירתן הי' צריך להיות "קפיצת הדרך".

ב) ועוד: גם לאחר חזירתן (של אליעזר ורבקה) לפועל המתין יצחק עוד עשר שנה עד שתהא בת י"ג שנה וראוי להריון, וא"כ מה הי' הצורך ל"קפיצת הארץ" בכדי שהדרך לא יקח זמן של י"ז יום!!

* * *

בהמשך הפירוש: "אמר רבי אחא יפה שיחתן של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בנים שהרי פרשה של אליעזר כפולה בתורה והרבה גופי תורה לא נתנו אלא ברמיזה",
וכאן נשאלת "קלאץ קשיא" להבן חמש:

כאשר רש"י מביא מאמר רבי אחא בפירושו — שיפה שיחתן של עבדי אבות כו' שהרי פרשה של אליעזר כפולה כו' שואל הבן חמש, שמצינו בתורה לפני זה ענינים שהם לא "שיחתן של עבדי אבות" ואעפ"כ הם כתובים לא ברמיזה, באריכות ומהם גם יותר מפעם אחת, ולדוגמא בריאת אדה"ר³, בני נח⁴, ועוד.

והנה, פירש"י זה נתבאר כבר בשנים שלפני⁵, אמנם דיוקים אלו לא נתבארו אז, עם עוד כמה דיוקים שבפירוש רש"י זה, ותן לחכם ויחכם עוד⁶.

(1) כד, מב. (2) שהרי יצחק בן לוי שנים (כשמתה שרה), ובו בפרק נולדה רבקה, המתין לה עד שתהא ראוי לביאה ג' שנים ונשאה (פרש"י תולדות כה, כ — מסדר עולם פי"א). (3) בראשית א, כז, ב, ז. (4) נח ו, י, ט, יח. (5) שי"פ ח"ש תשל"ו. (6) משלי ט, ט.

ג. נקודת הביאור שנתבאר בהתוועדות ש"פ חילי שרה, מכה"י כסלו, ה'תשל"ו:

קושיא זו למה מצינו הפרשה של אליעזר מוכפל בתורה אינו שאלה שרש"י צריך לתרצו ע"פ פשש"מ, מכיון שבתורה מצינו הרבה ענינים המופיעים פעמיים בתורה, וכמו בכריאת אדה"ר (א, כז, ב, ז) ועוד, שנשנית פעמיים בתורה, ואין רש"י מפרש כלום. והטעם בפשטות הוא מכיון שאין זה ענין הזקוק לביאור בפשש"מ.

ולכן כשהבן חמש למקרא מגיע לפסוקים אלו שהפרשה של אליעזר נשנית פעמיים בתורה, אין לו שום קושיא מלכתחילה שרש"י צריך לבארו, מכיון שהבן חמש למקרא יודע שזהו דרך המקרא, שישנם ענינים המופיעים בתורה פעמיים, כנ"ל.

והא שרש"י מתרץ שאלה זו בהמשך סיפורו של אליעזר, על המלים "ואבא היום גו'", הוא משום שדוקא כאן מתעורר אצל הבן חמש למקרא השאלה - למה נכפל בתורה הפרשה של אליעזר ובהקדים עוד קושיא - כדלקמן:

כשהבן חמש למקרא לומד בתורה איך שאמר אליעזר לכתואל ולבן וכו' "ואבא היום וגו'" ורש"י מפרש "היום יצאתי והיום באתי (שמכיון שכתוב "היום" סתם משמע שהמדובר הוא אודות "היום" המדובר לפני"ז, והוא היום ששלח אברהם את אליעזר) מכאן שקפצה לו הארץ", שואל הבן חמש למקרא למה לא הודיע לנו הפסוק שקפצה לו הדרך בזמן שקרה, היינו שהפסוק הי' צריך להודיע לנו בהמשך הסיפור שקרה עם אליעזר שקפצה לו הדרך, ולמה נלמד ענין זה ממש"כ "היום" - כשסיפר אליעזר סיפורו לכתואל ולבן?

והביאור בזה (בפשטות): פרט זה שכסיפורו של אליעזר שקפצה לו הדרך נוגע לתוכן הסיפור בו בשעה שסיפרו אליעזר: בהמשך הסיפור של אליעזר מצינו כתוב "ויאמר אלהם אל תאחרו אתי נה' הצליח דרכי שלחוני ואלכה לאדני", שאליעזר רצה להשפיע על כתואל ולבן שיסכימו על השידוך, ולכן סיפר להם כל פרטי הסיפור (איך שנתן לעצמו סימן, שאם הילדה אמרת לו "גם לגמלך אשקה" (לאחרי שתתן לו מים) אז זהו סימן שהיא מתאימה וכו' ליצחק, ואיך שבפועל קרה דבר זה, ועוד), ולכן ג"כ סיפר להם איך שקפצה לו הדרך, שזה הי' משפיע יותר על כתואל ולבן שיסכימו על השידוך, וכן מובן למה מצינו הענין דקפצה לו הדרך מסופר דוקא כשסיפרו אליעזר לכתואל ולבן, מכיון שדוקא אז הי' נוגע פרט זה ש"קפצה לו הדרך", וכמוכן שאם הי' ענין זה מופיע בתורה רק בהמשך הסיפור שקרה עם אליעזר, לא היינו יודעים שסיפרו אליעזר לכתואל

ולכן, ששם נוגע פרט זה שקפצה לו הדרך. ומאיך גיטא אין שום מקום שענין זה יופיע פעמיים בתורה (מתחילה בזמן שקרה, ולאח"כ כשיפרו אליעזר (ששם נוגע פרט זה)), ולכן נלמד ענין זה דוקא מסיפורו של אליעזר לבתואל ולכן.

עפ"כ"ז מובן למה מפרש רש"י ש"יפה שיחתו דוקא כאן, וכהמשך לפירושו ש"קפצה לו הארץ", מכיון שע"פ הביאור האמור שואל הבן חמש למקרא: אם כדברי רש"י שהטעם שמופיע ענין זה דקפצה לו הדרך בסיפורו של אליעזר לבתואל ולכן, ולא מופיע ג"כ בשעה שקרה הסיפור, הוא מצד שאין ראוי לאיזה ענין בתורה להיות נשנה פעמיים בתורה, (כנ"ל בהסוגריים), א"כ למה כל הפרשה של אליעזר נשנה פעמיים בתורה? ע"ז באה תשובת רש"י "א"ר אחא יפה שיחתו של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בנים, שהרי פרשה של אליעזר כפולה בתורה וכו'".

(ומה שפרט זה ד"קפצה לו הארץ" לא נשנה פעמיים בתורה, ולא נכלל בכללות הפרשה דאליעזר הנשנה פעמיים מצד י"פה שיחתו כו'"), מתרץ רש"י בהמשך פירושו: "והרבה גופי תורה לא נתנו אלא ברמיזה", וכמו שבגופי תורה ישנם פעמים שכתובים בפירוש וישנו פעמים שניתנו ברמיזה, ואין ע"ז שום ביאור, מכיון שזהו הדרך בפש"מ, כך הוא בסיפור זה שישנו דברים הכתובים פעמיים וישנו דברים שאינם נשנים פעמיים).

ולכן מפרש רש"י ענין זה דוקא כאן, מפני שכאן נופל להבן חמש למקרא השאלה למה מופיע כל הפרשה של אליעזר בתורה פעמיים, מפני שהבן חמש למקרא רואה שפרט זה דקפצה לו הדרך איבנו נשנה פעמיים בתורה, ובנו בשעה מצינו שכללות הסיפור גופא, נשנית פעמיים, לכן מוכרח רש"י לתרץ שאלה זו דוקא כאן,

ע"כ נקודת הביאור ממה שנתבאר בה'תשל"ו.

ועפ"י"ז יש לתרץ לכאורה (עכ"פ בדוחק, ונקודות) הנשאל כאן, וענין לקמן בהערות.

המערכת

הגיע לידינו למעלה מ-40 תירוצים על שאלות אלו, ואין ביכלתנו להדפיס את כולן, ועם הקוראים הסליחה.

המערכת

בנוגע שאלה הא' ששאל כ"ק אד"ש בש"פ חיל שרה.

ד. אולי יש לומר דהנה בפ' חיל"ש כתיב (כד, טז): ויביאה יצחק האהלה שרה אמו... וינחם יצחק אחרי אמו.

ועיין שם בפירש"י ד"ה האהלה שרה אמו: ... כלומר ונעשית דוגמת שרה אמו שכל זמן ששרה קיימת הי' נר דלוק מע"ש לע"ש, וברכה מצוי' בעיסה, וענן קשור על האהל, ומשמתה פסקו וכשבאת רבקה חזרו. עכ"ל.

הרי בביאת רבקה אל יצחק "התנחם" יצחק, והי' התחלה לכמה דברים נעלים (נר דלוק, ברכה מצוי' בעיסה, ענן קשור על האהל).

וכי מפני כל הדברים האלה לא הי' כדאי להיות קפיצת הדרך?

ובנוגע לשאלת כ"ק אד"ש אם כן למה לא הי' קפיצת הדרך כשחזר אליעזר עם רבקה אל יצחק.

לא הבנתי, מה מכריח לנו לומר שלא הי' קפיצת הדרך גם כשחזר אליעזר.

ומזה שלא מצינו שרש"י יפרש כן בפירוש לכאו' מזה אין ראי'.

שאפשר שזה דבר פשוט כל כך שאין רש"י צריך לפרש זה, דהיינו:

אם בהילוכו, כשעדיין לא הי' רבקה עמו קפצה לו הארץ כל שכן בחזרתו והי' רבקה עמו.*

הרב ור. ראזענבלום

- תושב השכונה -

ב

ה. אולי יש לומר הביאור בזה, ובהקדים, דלפירש"י ידע אברהם שבת זוגו של יצחק היא רבקה, כפרש"י (ורא כב, כ) בשרו הקב"ה (לאברהם) שנולדה רבקה בת זוגו (של יצחק). וכשמתה שרה (שעד אז הי' יצחק כרוך אחרי אמו - פירש"י

* להעיר מהפסוקים כד, טא-סב. עי"ש.

חיל שרה כד, סז) ה'י' יצחק בן ל"ז שנה, ובו בפרק נולדה רבקה, המתין לה עד שתהא ראוי' לביאה ג' שנים (- פרש"י תולדות כה, כ).

ועפ"ז י"ל שבשעה שרבקה נעשית בת ג' - ראוי' לביאה, מיד שלח אברהם את אליעזר כי ה'י' ירא שמא יקחנה אחר, ולכך בדרכו לשם ה'י' צריך קפיצת הדרך, משא"כ בחזירתו.

(אך עדיין צ"ע דא"כ ה'י' לו לצאת י"ז יום לפני"ז לפני שנעשית בת ג' - ראוי' לביאה ולשם מה ה'י' נצרך לקפיצת הדרך. ואוי"ל שלא ידע אברהם בדיוק יום הולדתה, ועשה הקב"ה נס וקפצה לו הדרך שלא יקחנה אחר).

הרב ירחמיאל בנימין הלוי קליין
- חבר המזכירות -

ועד"ז כתבו התמימים ר. בכר מ, חזן א. י. רייניץ
י.י. קעלער ל. שם טוב ועוד.

ג

ו. אולי אפשר לומר בזה ובהקדים ביאור בכללות הענין:

דהנה בתואל ולבן היו אנשים פחותים ביותר, ואין להם שייכות להאמין בענינים רוחניים, אלא מה יכול למשוך אותם רק זה, שלעבד אברהם ה'י' שטר מתנה מאדונו ליצחק.

ועפ"ז צ"ב מדוע לא יסתפק אליעזר במה שה'י' לו רכוש רב, ולמה ה'י' צריך לומר להם הסימן שה'י' לו "וה'י' הנערה" (פסוק יד), אנשים כבתואל ולבן מעניין אותם רכוש ולא סימנים של תפילות שלזה צריך אמונה.

ובפרט שמאחר שהיו אנשים שפלים - מדוע שיאמינו לדברי אליעזר בנוגע לאות וסימן שעשה, אולי שקר בפיו וא"כ מה פתאום שיתנו לו ביתם על סמך (אמונה) במה שאליעזר סיפר?

והביאור בזה - דהנה בפסוק מביא שבתואל ולבן אמרו "מהו'י' יצא הדבר" (פסוק נ'), וע"כ ה'י' צריך שיהי' ענין כזה ברור שגם אנשים שפלים כאלו יוכלו לומר "מהו'י' יצא הדבר" ואאפ"ל שהאות וסימן שאמר להם בנוגע לתפילתו, זה מה שישפיע עליהם שגם הם יודו שמהו'י' יצא הדבר מאחר שכנ"ל מאין יודעים שהוא דובר אמת?

ולשם זה ה'י' ענין "קפיצת הדרך" - כדי שיראו בתאריך שבשטר שזה אותו יום "היום יצאתי והיום באתי". ועי"ז יראו

שאליעזר דובר אמת, ואזי יאמינו גם לסימן שאמר להם, וכשרואים שהוא דובר אמת ועי"ז מאמינים גם לסימן שסיפר להם, הרי זה מוסיקף להם בהכרה ש"מהו"י יצא הדברי".**

הת' שאול משה אליטוב
- תות"ל 770 -

ז

ז. אולי יש לומר שגדר שליחותו של אליעזר הי' לקיחת אשה ליצחק (בראשית כד, ד-ז), וכל עוד שלא הושגה מטרת השליחות היתה ההנהגה עמו באופן שלמעלה מדרך הטבע כפי שמוכח מפרשתינו (כולל קפיצת הדרך). ונראה כי הסיבה לכך קשורה בהבטחת הקב"ה לאברהם "לזרעך אתו" וכו' ולקיחת אשה ליצחק היתה פרט בהוצאה לפועל של הבטחה זאת. אמנם בדרכו חזרה מאחר ונפעל כבר ענין שליחותו (לקיחת אשה) חזרה ההנהגה עמו להתנהל בדרך הטבע ולכן לא "קפצה" לו הדרך חזרה.*

הת' משה ברונשטיין
- תות"ל 885 -

ח

ח. נראה לפיענ"ד לומר שזה הי' בכדי שזה יסליע יותר שיתרצו בתואל ולכן לתת לו את רבקה מאחר שרואים שהשי"ת עושה בשביל זה נס מיוחד, ובפרט ע"פ שיטת הת"י בפסוק ס"א "והיכמא דאיקטעא לי' ארחא במיזליו לפדן ארם היכדין איתקטעא לי' במיתלי דביומא חד אזל וביומא חד תב" ע"כ. ועפ"י שיטה זה הי' ג"כ אפשר לומר שזה בכדי למהר נישואי יצחק ורבקה.

הרב אלי' חיים רויטבלאט
- משפיע בישיבה -

* עיין לקו"ש ח"א ע' 34 ואילך.

** לכאורה כל זמן שלא הביא את רבקה ליצחק לא נגמרה שליחותו.

המערכת

1

ט. אולי יש לומר דהנס של קפיצת הדרך לא ה' אלא ליתן אות ומופת להורי רבקה שיסכימו על השידוך.
ועיין ג"כ בשיחת ש"פ חיי שרה תשל"ו (ראה שיחות קודש הוצאה חדשה ומתוקנת (תשמ"ו-מ"ז) ע' 212 וז"ל:

"און ס'איז מובן פארוואס אליעזר האט דאס זיי געדארפט דערציילן (אודות קפיצת הדרך - המעתיק) - ווארום וויבאלד ער האט געוואלט פועל'ן אז זיי זאלן מסכים זיין צום שידוך האט ער דערציילט אלע זאכן וואס האט פאסירט בקשר צו דעם, . . און דערפאר האט ער זיי דערציילט וועגן די קפיצת הדרך." עיי"ש באריכות.

ועפ"ז יש לומר דקפיצת הדרך ה' רק בכדי שה' לו להגיד אודות האותות ומופתים שה' לו בקשר להשידוך אשר עי"ז יסכימו הורי רבקה לחשידוך.

ועפ"ז מובן למה בדרך חזרה לארץ כנען לא ה' קפיצת הדרך שהרי בדרך חזרה ה' נוגע רק רבקה ולא הוריה ולרבקה אין צורך עשיית נסים בכדי שתסכים להשידוך שהרי היא הסכימה מיד.

אברהם יהושע העשיל שטערנבערג
- תלמיד בישיבה

עד"ז כתבו התמימים מ"מ ליפסקער. שמעי' שמוטקין.

2

י. יש לומר, ובהקדם הביאור בפרש"י (ובאופן אחר מכמו שנתבאר בשיחת ש"פ חיל"ש תשל"ו).

קודם כל מבאר רש"י הפירוש של "ואבא היום" "היום יצא יצאתי והיום באתי". וממשיך רש"י "מכאן שקפצה לו הארץ". וכאן מתעוררת השאלה שהוזכרה בהתוועדות "מדוע ה' צריך להיות נס מיוחד - שקפצה לו הארץ?"

על זה ממשיך רש"י פירושו "א"ר אחא יפה שיחתן של עבדי אבות לפני המקום כו"י:

הפירוש ב"שיחתן" אינו לכל הפרשה ("פרשה של אליעזר") שכולה בתורה, אלא לתפלתו של אליעזר שהתפלל להקב"ה,

שהתחלתו בפסוק כאן (ולהעיר מהפסוק (כד, סג) "ויצא יצחק לשוח בשדה" ופרש"י ד"ה "לשוח", ואכ"מ).

ומכיון שיפה שיחתן כו', דהיינו תפלתו של אליעזר, הנה מצד החביבות שבזה, עשה הקב"ה נס מיוחד "שקפצה לו הארץ", בכדי שתהי' תפלת אליעזר להקב"ה כו"כ ימים (י"ז ימים) קודם,

(ורש"י לא צריך לבאר כאן להבין חמש למקרא, שהפירוש כאן בשיחתן היינו תפלה, שהרי פירוש רש"י זה הוא על הפסוק שבו מתחלת תפלתו של אליעזר).

ומנין ההוכחה שיפה שיחתן כו' מתורתן כו' (שלכן הוצרך לנס מיוחד - כנ"ל)? על זה ממשיך רש"י בפירושו "שהרי פרשה של אליעזר כפולה בתורה וכו'", וכדלקמן.

ועפ"ז יובן: א) שייכות ב' הענינים באותו ד"ה (1) שקפצה לו הארץ, (2) א"ר אחא יפה שיחתן כו', דהרי כנ"ל, יפה שיחתן כו' בא לתרץ הקושיא המתעוררת על זה שקפצה לו הארץ.

ב) והרי כפל "פרשה של אליעזר" מתחלת כמה וכמה פסוקים לפני זה, אי"כ הו' לו לרש"י להביא הפירוש שיפה שיחתן כו' בתחלת הפרשה שכפולה בתורה? אבל כנ"ל, מכיון שיפה שיחתן - היינו תפלתו של אליעזר - מתורתן כו', ובפסוק כאן, בהמשך לקפיצת הדרך ש"ואבא היום אל העין", מתחלת תפלתו של אליעזר, לכן מפרש רש"י כאן שיפה שיחתן כו' (וכנ"ל שזהו ביאור על זה שקפצה כו').

פירוש, שכל אריכות השתלשלות הענינים (שלפני ושלאחרי תפלתו), שזהו פרשתו של אליעזר, הוכפלה בתורה בכדי לבוא לתפלתו של אליעזר.

דהיינו, שכאן מודגש, שכל כך יפה אצל הקב"ה תפלתו (שיחתן) של אליעזר, עד כדי כך שכפל פרשה של אליעזר בשביל תפלתו.

ג) לכאורה הו' צריך רש"י לומר "שהרי שיחתן של אליעזר כפולה בתורה כו'", ומהו "פרשה", והרי כאן מדובר אודות "יפה שיחתן"? וע"פ הנ"ל שהם ב' ענינים, מובן,

ד) עפ"ז יובן ש"פרשה של אליעזר כפולה בתורה" אינו דומה לשאר המקומות שמצינו בתורה כפל ענין, שהרי כאן הוא באופן אחר לגמרי, וכנ"ל שכאן הוכפלה פרשתו של אליעזר בשביל תפלתו,

ה) עפ"ז אולי אפ"ל שיומתק מה שרש"י מוסיף שמו של

בעל המאמר "א"ר אחא".

הובא בשיחת ש"פ חיל"ש תשל"ו הנ"ל המימרא דרבי אחא "רבי אחא אומר עשה אותן (דברי תורה) קבע ואל תעשם עראלי" (ונתבאר שם שעפ"ז מתרץ רש"י ב' קושיות שמתעוררות אצל הבן חמש למקרא, הנה נוסף ע"ז י"ל), שבזה בא רש"י להדגיש עוד יותר ה"יפה שיחתן כו"י: אותו בעל המאמר של "עשה אותן קבע ואל תעשם עראלי" (- כולל "גופי תורה שניתנו ברמיזה"), הנה הוא נעצמו אומר שכשמגיע לשיחתן - שכנ"ל, כאן פירושו תפלתו של אליעזר - הנה יפה שיחתן (- תפלה) מתורתן כו', עד כדי כך שהוכפלה פרשה של אליעזר בשביל להגיע לתפלתו.

(ו) וע"פ הנ"ל (שיחתן כאן פירושו תפלה), אפשר להומר שמרומז בפרש"י גם ה"ינינה של תורה", וכמו שנתבאר בד"ה יפה שיחתן דש"פ חיל"ש ש.ז.

הת' משה מנחם מענדל איידעלמאן
- תות"ל 770 -

ח

לא אולי אפשר - הקפיצת הדרך היתה רק בהלוך כדי להצילה מסביבתה הרעה. וכמ"ש ברש"י לעיל בפסוק ט"ז "בתולה ואיש לא ידעה" שהסביבה בה היתה רבקה היתה שלא לרוחה כלל.

והיות שביום זה מלאו לה ג' שנים ואז הוא ראוי לביאה לכן ביום זה הגיע אליעזר בקפיצת הדרך,

ולכאורה אפשר לשאול - למה אי"כ אליעזר לא יצא לפני"כ? והביאור אפשרי - שאברהם ועליעזר לא ידעו את הגיל של רבקה וגם לא את יום הולדתה, וע"כ לא יצא לפני הזמן שמלאו לה ג' שנים. אלא שמלמע' הביאו אותו במהירות כדי שיגיע בדיוק ביום שמלאו לה ג' שנים*.

ומה שיצא דוקא בזמן זה - כיון שזו היתה ההזדמנות הראשונה שלו לנסוע, אחרי פטירת שרה.

הת' יוסף מאטל מלובני
- תות"ל 770 -

ועד"ז כתבו התמימים מ. גאפין מ. ליבערמאן שאול
משה אליטוב.

* עיין בפירש"י וירא כב, כ שנתבשר אברהם שנולדה רבקה, ועיין בתירוץ ב לעיל. ולהעיר שע"פ התירוץ להוציאה מסביבתה הרעה אינו מוכן עדיין למה הצריך אליעזר להגיד זה לכתואל ולכן. המערכת

ט

יב. אולי יש לומר ובהקדים דברי רש"י בריש פ' לך לך (יב, ב) בד"ה ואעשך לגוי גדול - "לפי שהדרך גורמת לשלשה דברים ממעטת פריה ורביה וממעטת את הממון וממעטת את השם לכך הוזקק לשלשה ברכות הללו שהבטיחו על הבנים ועל הממון ועל השם...". היינו שכשציוה הקב"ה לאברהם לנסוע מחרן עד ארץ כנען, ה' בדרך הטבע ממעט שלשה דברים אלו, וע"ז בא הברכה.

ועפ"ז כשהבן חמש למקרא מגיע לשליחותו של אליעזר מארץ כנען עד חרו (אותו דרך שהלך אברהם - רק בהיפוך) נופל לו קושיא איך יכול להיות שעל ידי שליחותו של אליעזר הזיק לו שלשה דברים אלו. ובפרט שאליעזר ה' צריך להשפיע על בתואל ז'בן להסכים על השידוך, ומכיון שהדרך ממעטת את השם ה' זה מזיק לכוונת שליחותו. ע"ז בא תשובת רש"י "מכאן שקפצה לו הארץ", וממילא לא נחסר לא שלשה דברים אלו, ולא הזיק לכוונת שליחותו (מפני שלא ה' כאן "דרך" למעט שלשה דברים אלו, מכיוון שקפצה לו הארץ).

וממילא מובן להבן חמש למקרא כשרש"י מפרש לו שקפצה לו הארץ, שזה ה' בפשטות שלא ימעוט לו שלשה דברים, ושלא יזיק לשליחותו. כך נראה לפיענ"ד. (וממילא מובן למה בחזירתו לא הצריכו לנס זה, מפני שהעיקר ה' להשפיע על בתואל ולבן, שרצו להפריע להשידוך).

הרב יצחק אחנה
- תושב השכונה -

י

יג. הטעם שקפצה לו לאליעזר הארץ הוא בכדי לקיים במהרה את השבועה שנשבע לאברהם אבינו וכיון שהשבועה היתה רק נוגע להליכה (כי אל ארצי כו' תלך וכו' - חיי שרה כד, ד).
הזה שיצחק ה' צריך לחכות כמה שנים, למרות שא"א ה' ממחר להשיאו, עיכוב זה ה' מלמעלה ורש"י כבר פירש בפ' וירא כב, ב (ד"ה אחרי הדברים האלה ויוגד וגו').

הרב יוסף בנזכרי
- כולל אברכים -

כע"ז כתבו כו"כ מתלמידי הישיבה.

לא

יד. יש לומר בזה דלשון רש"י הוא - היום יצאתי והיום באתי מכאן שקפצה לו הארץ".

ובכמה מקומות וכן בלקו"ש ח"א ע' 34 מובא הלשון "מכאן שקפצה לו הדרך" (ולכאורה צריך תיקון, דמצלין שם ש"טיטש רש"י, ולשון "הדרך" אין הלשון שמביא רש"י).

ולפי זה אולי י"ל שהחילוק הוא: אם נלמד כפי הלשון "קפצה לו הדרך" אז על זה יש שאלה מדוע נס דקפיצת הדרך לא ה' בחזרה. אבל לפי הלשון ד"קפיצת הארץ" י"ל שהוא ע"ד מה שמפרש"י בפ' ויצא כח, יג הארץ אשר אתה שוכב עלי' - קיפל הקב"ה כל א"י תחתיו וכו'".

לפי זה מובן דמה שה' לאליעזר הוא לא ענין דקפיצת הדרך - כדרך שקוראים בסיפורי צדיקים אלא קפיצת הארץ הוא על דרך "קיפל הארץ" אצל יעקב. ולכן י"ל, דע"ד שלקח לאליעזר פחות מיום לבוא לרבקה, כן לקח פחות מיום לחזור ליצחק, ולא ה' צורך לנס נוסף, כי כל זה ה' נס א', שקיפל הקב"ה הארץ בין אברהם לרבקה.

(ואולי מפני זה, מובן מדוע בפסוק סג כתוב "ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב", דלכאורה מה נוגע הזמן מתי יצא לשוח ע"פ פשש"מ? ולפי הנ"ל מובן, דהפסוק בא להדגיש שאליעזר חזר עם רבקה לפנות "ערב", באותו היום שיצא).

הרב מיכאל לוזניק
שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א
- מילאמי פלארידא -

לב

טו. אולי יש לומר ובהקדמה: בפסוק ל"ט בפירוש רש"י כתוב שבת היתה לאליעזר וה' מחזר (היינו פעם אחר פעם) למצוא עילה להשיא בתו ליצחק. אי"כ קשה למה התפלל והשתדל אליעזר ל"כ להצלחת שליחותו (וגם עשה כמה סימנים - וה' הנערה אשר אמר אלי' הטי נא וכו') ה' צריך רק לעשות שליחותו היינו למצוא שידוך ולשאול ממשפחתה רשות שתלך עמו ובאם לא מצא הרי אז ישתדל עוה"פ שישא את בתו. ועל זה בא התירוץ שקפצה לו הדרך היינו שמיד שהלך למצוא אשה ליצחק נעשה נס ולכן כל העילות שבעולם לא יהי' לשום תועלת. ומשום זה הוצרך להיות קפיצת הדרך רק בהליכתו ולא בחזירתו.

הת' יוסף כץ
- תות"ל 770 -

לג

טז. בקושיית כ"ק אדמו"ר שליט"א למה הצריכו לקפיצת הדרך או י"ל בפשטות שאברהם עשה הכל שהשידוך יבוא לפועל בדרך הטבע ולכן מסר שטר מתנה ואברהם חשש לשמא יקימנה אחר ולכן עשה הקב"ה נס שקפצה לו הדרך ומה שלא ה' קפיצת הדרך בחזירתו י"ל שרביקה כבר נעשית ארוסתו של יצחק אצל הבאר ע"י שני הצמידים ונזם זהב.

ומה שאליעזר לא רצה שרביקה תתעכב בחרן כמו שאמר אל תאחרו אותי משום שחרן היתה מקום רשעים וכבר נעשית בת ג' וחשש שלא יאנסוה.

(ועיין בלקו"ש ח"א פרשת חילי שרה).

הרב ישראל דוד לנדא
- ר"מ בישיבה -

עד"ז כתב הת' דניאל מאלח - תות"ל 885.

לד

יז. שני שאלות אלו מובנים דרך ממילא מתוך ביאורו הנחמד של כ"ק אדמו"ר שליט"א בפני רש"י הנ"ל בהתוועדות דש"פ ח"ש תשל"ו (הנחה בלתי מוגה), שם, בהביאור של כ"ק אד"ש על חלק הראשון שברש"י - שמשמש כמו פתיחה ומבוא להבנת הכרח קביעת מאמרו של רבי אחא בא"ד של רש"י הנ"ל בתור המשך לדברי רש"י שמלפניו - מבואר, מדוע נמצא מקומו של הרמז על קפיצת הדרך בכתוב, דוקא כאן אצל הסיפור של אליעזר עבד אברהם לבתואל ולבן, ולא לפני כן בהפסוקים איפה שמסופר עצם המעשה. (וכדיוקו של כ"ק אד"ש שם בלשונו של רש"י "ומכאן שקפצה לו הארץ...").

ומבאר, שזה בגלל שכאן בדברי העבד לבתואל ולבן נוגע סיפור הפרט של "קפיצת הדרך" כדי לשמש בתור הוכחה לבתואל ולבן שצריכים לתת הסכמתם להשידוך. וממילא למותר לרמז פרט זה של "קפיצת הדרך" גם בהפסוקים של עצם המעשה.

עפ"ז הוסרו בפשטות שאלות הנ"ל.

יוסף וולדמאן
- תושב השכונה -

ועד"ז כתב הת' ברוך זאלצמאן תלמיד בישיבה

בנוגע שאלה הב' ששאל כ"ק אדי"ש בש"פ חלי שרה.

א

יח. אולי יש לומר בזה שפה הפרשה כופלת את עצמה משא"כ בשאר מקומות זה רק אריכות הסיפור, הלשון שפה כתוב זה יפה שיחתן. . וכפי שהבן חמש למד מקודם בפרשת העקידה שמלאך בא לאברהם ב' פעמים, אז רש"י מפרש לשון חבה: הוא כופל את עצמו.

* * *

עוד יש לומר, בדיוק הלשון שיחתן של עבדי אבות...

איפה ישנה המציאות של שיחתן של עבדי אבות דהיינו פעם א' התורה מספרת השתלשלות הפרטים ופעם ב' אליעזר מספר לו איך הכל קרה משא"כ בשאר מקומות התורה מספרת לנו את השתלשלות המאורעות.

הרב יוסף יצחק ווילימובסקי
- תושב השכונה -
ועד"ז כתב הת' מנחם ערנטריי.

ב

יט. ע"י ברש"י ב. ח. ד"ה מקדם כו' וא"ת והרי כבר כתיב ויברא את האדם והביא הברייתא של ר"א בנו של ריה"ג מל"ב מדות שהתורה נדרשת וכו' ע"ש ברש"י הנ"ל שבפעם הראשון א, כז. כתב בד"כ כמו שכתב בכל יום מה שנברא כתב ג"כ שביום ו' נברא האדם ואח"כ בפ' ב, ז. כתב בפרטיות אופן יצירתו עפר מן האדמה ויפח באפיו וכו'. וכן בשמות בניו בפ' בראשית מספר בהעשרה דורות מאדם ועד נח. ויחי אדם ק"ל שנה ויולד את שת וכן בכל ה' דורות וכן בנח ויהי נח בן ת"ק שנה ויולד את שם ואת חם ואת יפת ואח"כ בפ' נח התחיל בעיקר אודות נח אלה תולדות נח לכן הזכיר שמותם, ואח"כ לאחר: ממבול הזכיר ג' בני נח שמאלה נפצה כל הארץ, אבל בשיחת עבדי אבות חוזר בלי שום צורך לכאן מה ה' חסר אם ה' כתוב ויאמר עבד אברהם אנכי וגו' ואבוא היום אל העין ויספר להם כל הדברים האלה ועתה אם ישנם עושים חסר ואמת עם אדוני וגו' לכן מזה דוקא נראה שיפה שיחתן של עבדי אבות וכו'.

הרב אל"ג' חיים רויטבלאט
- משפיע בלישיבה -

ג

כ. יש לומר: ע"פ מה שנת' בלקו"ש חט"ז פ' פקודי (א) דהטעם מדוע כל הפרטים דהמשכן נכפלו בפ' ויקהל-פקודי, אף ששכבר נת' בפ' תרומה- תצוה, הוא משום ענין החביבות ע"ד משי"כ רש"י בפ' חיי שרה, דמשום ענין דחביבות לגבי ה', נכפל הענין בתורה אע"פ שלא ניתוסף בו שום חידוש.

ולפי זה מובן אריכות הסיפור לגבי בני יעקב, וכל הסיפורים שנזכרים באריכות לאחרי פ' חיי שרה, משום ענין דחביבות, והטעם שאין מפרש רש"י שום דבר, כי סומך על משי"כ בפ' חיי שרה.

ואולי יש לומר לגבי המבול, דהטעם מדוע מובא אריכות שלימה לגבי סיפור המבול משום החביבות דהעולם, שלא רצה לחרבו, לכן נכתב שיבוא המבול, אבל עדין לא בא, לתת יכולת לתשובה, שלא יצטרך להביא מבול, ועד שלא היל' ברירה כביכול והביא המבול.

והטעם מדוע מזכיר רש"י את ענין זה בפ' חיי שרה, הא ע"ד משי"כ שם בסעי' ד' שהפיל' דמאמר ר' אהא - אז די שיחה (אפילו) פון "עבדי אבות" - איז (לפעמים) "יפה" פון "תורתן (אפילו) של בניים".

ולכן ללמד את הקצה הכי תחתון - שיחה של עבדי אבות היל' צריך לחכות עד פ' חיי שרה. ודו"ק.

הרב מיכאל לוזניק
שליח כ"ק אדמו"ר שליטי"א
- מיאמי פלארידא -

ד

כא. בנוגע לשאלת כ"ק אדמו"ר שליטי"א וכו', יש לומר, שכל הענינים דלפני"ז כמו האריכות ע"ד בני נח וכו' - אינו "שיחתן" - כ"א סיפורי מעשיות שהתורה מספרת, ולכן מספרם בפרטיות ובאריכות.

משא"כ הכא החידוש הוא, דזה "שיחתן" של עבדי אבות, ולא סיפור שהתורה מספרת, ואעפ"כ נכפל ובאריכות.

דהיינו, אע"פ שזה שיחה המסופר ע"י עבדי אבות, זה נכפל.

הת' יוסף זאיאנץ
- תלמיד בישיבה -

ת

כבץ אולי יש לומר: שבבריאת אדה"ר רש"י עצמו מפרש בפ"ח פ' ח שהתורה חזרה על בריאת אדה"ר בגלל "כל שלאחריו מעשה - הוא פרטו של ראשון, ויברא וגו' זהו כלל סתם בריאתו מהיכן וסתם מעשיו חזר ופירש ויצר ה' אלקים וכו'", וכך בנוגע לשאר המקומות. משא"כ בסיפור הכפול של אליעזר אף שישנם כמה פרטים חדשים א' אלי תלך האשה - שאליעזר רצה שבתו תנשא ליצחק ב' שקפצה הדרך מ"מ זה רק ברמז, ואם כל החזרה בשביל זה א"כ צריך שהתורה תאמר בפירוש פרטים אלו (ע"ד מה שהתורה חוזרת פעמיים על פרשת מכירת ע"ע ע"י ב"ד כדי לחדש פ' הענקה שכתובה בפירוש), ואולי זהו הטעם שרש"י מפרש הכלל של ר' אחא דוקא בד"ה זה של "ואבא היום" כדי לשלול שזהו הטעם בגלל שזה מרמז.

*

*

*

1

(ב) ואולי יש לומר עוד: שאה"נ שהתורה האריכה בענין אדה"ר כי הוא יציר כפלו הראשון של הקב"ה יש חשיבות ועפ"ז בנח ובניו התורה האריכה כי גם הם היחידים שנצלו מדור המבול ויש להם חשיבות אבל כאן התורה מאריכה בעבד של אברהם זה לא מובן אפילו שאליעזר ה' כ"כ נעלה אבל זוא סוכ"ס עבד (שלכן אברהם לא רצה שיצחק ינשא לאליעזר) ע"כ אומר רש"י "יפה שיחתן של עבדי אבות שאע"פ שהוא עבד אבל הוא עבד של אברהם.

הת' שנ"ז פעוונזנער

- תלמיד בישיבה -

2

כג. אולי יש לומר ע"פ מ"ש בשיחת ש"פ חילי שרה תשל"ו ששואל שם מה הקשר של אמר ר' אחא יפה שיחתן כו' ל"מכאן שקפצה לו הארץ".

ומתרץ שמה שה' פרשה של אליעזר כפולה אין זה קושי' שכן ישנם הרבה פרשיות כפולות בתורה כגון בריאת אדה"ר אלא הקושי' היא מכיון שבפרשה זו דייק הכתוב שלא לכתוב

את הענין של "היום באתי והיום יצאתי" יותר מפעם אחת
א"כ איך כל פרשת אליעזר כפולה. עי"ש. ולפי זה מתורץ
השאלה הזו).

ולכאור' התירוץ פשוט שכן רק הפרשה של אליעזר כפולה
בתורה היינו שנכתבה פעמיים (כד א-כז שם לד-מח) משא"כ לפני
זה אמנם מצינו ענינים שכתובים לא ברמיזה - באריכות אך
לא פרשות כפולות.

ולדוגמא בריאת אדה"ר אמנם נכתבה גם בפרק א' פסוק
כז וגם בפרק ב' פסוק ז. אך בפרק א' כתב כללות הענין
שברא אלקים את האדם בצלמו ושבעלם אלקים ברא אותו ושזכר
ונקבה ברא אותם, ואילו בפרק ב' שם מסופר פרטי הדברים
איך יצר ה' את האדם. שעשאו עפר מן האדמה ושנפח באפיו
נשמת חיים וכו'. וכפי שכתב רש"י בד"ה מקדם (ב, ח): "ואם
תאמר הרי כבר נאמר ויברא וגו' את האדם וגו'... " עי"ש
באריכות. ודו"ק.

הת' יוסף יצחק קעלער
- תות"ל 770 -

ח

כד. מצינו כמה סיבות שמאריך הכתוב כגון מצד החיבה של
הקב"ה לאדה"ר ויציר כפיו של הקב"ה ובכדי לספר על צדקתם
של ההולכים בדרך אמת או אפי' בכדי לייחס את האבות, כמו
שמצינו אצל בני נח שמאריך הכתוב בשביל שבחו של שם ובכדי
לייחס א"א אליו על דרך רש"י מפרש בפר' וירא כב, כג (ד"ה
ובתואל ילד את רבקה) אבל אצל אליעזר והשאלה ה"ל עוד יותר
גדולה, למה הפרשה כפולה בתורה?

וזו קשה לרש"י והוא מפרש יפה שיחתן של עבדי אבות
וכו' שיש כאן חיבה יותר גדולה שמעלתו של אליעזר היא רק
זה שהוא עבד אברהם ובטל אליו, וממשיך רש"י ומדגיש שהרי
פרשה של אליעזר כפולה בתורה וכו'.

הרב יוסף בנזכרי
- כולל אברכים -

ועד"ז כתב הת' מ"מ ליפסקער

ט

כה. אילי יש לומר דזה שמאריך בתורה אודות בריאת אדם הראשון, הוא מפני שמדובר כאן אודות כללות קיומו של העולם וכן בני נח הוא מפני שמאלה נפצה הארץ וכנ"ל שהוא נוגע לכללות קיומו של העולם אבל כאן שמדובר אודות שידוך יצחק מהו הצורך והאריכות.

והגם שזה נוגע לכללות קיומו של עם ישראל הרי תא חזי אצל אברהם אשר בנוגע לשידוך אברהם אין כאן אריכות איך בא לידי השידוך וכו' ואדרבא היא בקיצור הכי גדול ולכן קשה להבין חמש למקרא מהו בכלל האריכות בליצחק ומהו כפל הפרשה וע"ז מפרש רש"י אמר רב אחא.

הת' אברהם: יהושע העשול שטערנבערג
- תלמיד בישיבה -

עד"ז כתבו התמימים שמעלי' שמוטקין, דוד לייב חילקין
תלמידים בישיבה. יעקב אהרן רייניץ - תות"ל 885. ועוד

כו. בנוגע למענת כ"ק אדמו"ר שליט"א (שנדפסה לעיל בע' ד') נראה לבאר דילפינן מ"אשר נס שמה" דאינו יוצא משם לעולם, ואפ"ל הוא שר צבא ישראל כיוצא בן צרויה (כדאינתא במשנה מכות יא, ב), אלא דהתמיהה היא דכיון דפקוח נפש דוחה כל התורה כולה, למה כאן גילתה התורה דאינו כן, דהצלת ישראל אינו דוחה גלותו שיוכל לצאת משם? וע"ז נתבאר דמזה גופא מוכח דיציאתו אינו שום ענין של הצלת נפשות, דקמי שמיא גליא דאדם זה הוא כמו "גברא קטילא" לענין הצלה ולא יוכל להציל כלום, וכיון דבודאי דאין ביציאתו משום הצלה כלל, לכן אסור לו לצאת משם, וכמו בהדין דעדים זוממין דאף דבעיני בשר נראה לנו דאדם זה שנהרג, ה"ל זה שלא כדין כי לא ה"ל מחוייב מיתה, מ"מ גילתה התורה דאינו כן (דלכך אין עונשים את העדים) אלא דקמי שמיא גליא שה"ל מחוייב מיתה, עד"ז בנדו"ד דאף דבעיני בשר נראה לנו שהוא כיוצא בן צרויה ושבו תלוי ההצלה, מ"מ קמי שמיא גליא דאינו כן.

ונמצא מובן מזה, דאין הפ"ל דאין פקו"נ דוחה החיוב גלות, כי ישנם רק ג' עבירות דאין פקו"נ דוחה אותם, אלא זכאן אי"כ פקוח נפש כלל ע"י יציאתו, משא"כ אי נימא שהוא גזה"כ סתם (כמ"ש בכלי חמדה פ' פינחס, ועינים למשפט מכות שם) דילפינן מ"שמה" שאינו יוצא, נמצא דיש עוד דבר נוסף

להג' עבירות דאין פקו"נ דוחה אותם, וא"כ למה אמרינן בכלל דיש רק ג' עבירות ולא יותר.

(ב) ואולי אפשר לבאר טעם הדבר, דבודאי אין יציאתו יכולה לפעול הצלה, עפ"י מ"ש בס' עץ החיים אשל אברהם (ליוורנו, תקמ"ג) במצוה רכ"ה וז"ל: וע"ד האמת חיוב גלות לרוצח בשגגה מפני שהוא נעשה שליח למדת הדין וזה והאלקים אנה לידו פי' מסרו בידו כלומר עשהו שליח להרגו. . . ושלוחו לעיר מקלטו היא תועלת גדולה לישראל שיצא זה מביניהם, וז"ל ושמתי לך מקום לך לתועלתך שיצא זה מביניכם, וכל זינא בתר זינניה אזיל להגלות רוצח לעיר מקלטו ששם משולחי מדת הדין כמו שהם הלויים, אבל לא לעיר אחרת מערי ישראל, וז"א והשיבו אותו העדה אל עיר מקלטו אשר נס שמה ואחרי מות הכהן גדול ישוב הרוצח אל ארץ אחוזתו כי הכ"ג הוא מסטרא דחסד עם מה שכבר ידעת כי כל מדות הדין הם ושלוחיהן כו' כולם הם נרתעים ומכתתים ובורחים ממדת החסד כו' עכ"ל עי"ש עוד, ועי' גם בס' קהלת יעקב (ערך ערי מקלט) שהביא מהשל"ה פ' מסעי והגלות לערי המקלט שהן ערי הדין שהן הלויים הן מבחי' גבורה, ויושב שם עד מות הכה"ג שאז יש עלי' לנפש רוצח עי"ש.

ועי' גם בס' שפת אמת עה"ת פ' מסעי (תרנ"ד) וז"ל: נראה לבאר ענין הגלות של הרוצח, כיון שהרג נפש נדבק בו כח המיתה וחלק ממלאך הממית ונעשה מזיק ויכול להזיק ח"ו ולגרום מיתה, ולכן הושם לו מקום, וכן לשון הפסוק והאלקים אנה לידו שנדבק במדת הדין ולכן קראו הכתוב רוצח הגם שהי' שוגג נדבק הרציחה בו, ולכן הכהן גדול שמביא חיים לעולם יש בכחו לגבור ולעקור זו הרשימה שנדבר בו כו' וזה רמז המדרש יורה חטאים ולא כתב חוטאים רק חטאים כנ"ל שנתן הקב"ה מקום שלא יזיק זה החטא המשחית שנדבק בזה ההורג נפש בשגגה עכ"ל.

ועפ"י כל זה יש מקום לבאר מה שאמר כ"ק אדמו"ר שליט"א דקמי שמיא גליא שהוא אינו יכול להציל, כיון שנדבק בו מדת הדין ונעשה שליח שלו, ודאי אדם כזה הוא בגדר גברא קטילא לענין הצלה לאדם אחר או לכלל ישראל.

ואולי יש מקום גם לבאר הטעם דאמרה התורה דכשהרוצח יוצא מעיר מקלטו אין לו דמים וכל אדם ההורגו אינו חייב עליו, דלכאורה בשלמא בנוגע לגואל הדם יש ענין דיחם לבבו, אבל למה אין לו דמים לגבי כל אדם, ולפי הנ"ל אולי אפ"ל משום שהוא כעין רודף, כיון שכשיוצא יכול להזיק ולגרום מיתה.

ועל גם קידושין עו, ב, בהא דאיתא במשנה שם דאף מי שהי' מוכתב באסטרטיא של מלך אי"צ לבדוק ביחוסם, אמר רב יהודא אמר שמואל בחיילות של בית דוד, ופירש"י דאם היו בחיילות בית דוד היו זהירין לניחוסן מכל מום, כדי שתהא זכותן וזכות אבותם מסייעתן עינ"ש, ולפ"ז כ"ש בנדו"ד שנעשה שליח למדת הדין דלא שיך שהצלה תבוא על ידו.

ולפי הנ"ל אולי אפשר לומר ג"כ הטעם דאינו יוצא לשום מצוה, דגם בזה הקשו המפרשים דלמה לא נימא דעשה הקל נדחה בפני עשה החמור, ואף כאן תדחה העשה של הישיבה בעיר מקלט, בפני עשה החמור כגון הקרבת פסח שיש בו כרת? (ראה אמבוהא דספרי פ' מסעי אות ו' ותפארת ישראל במשניות שם ועוד) דלפי הנ"ל אפ"ל בפשטות דכיון דביציאתו אפשר שיגרום מיתה ולהזיק וכו' לכן אינו יוצא.

ג) ולפי השיחה יתפרש לשון הרמב"ם שם "ואם יצא התיר עצמו למיתה" בפשטות, לא כמ"ש באור שמח דזהו הטעם דאינו יוצא משם דאין להעמיד עצמו בספק סכנה, דלפ"ז הי' לו להרמב"ם לומר "דאם יצא התיר עצמו למיתה" דמשמע דזהו הטעם, ולפי השיחה יש לפרש דכיון דמוכרח דאין ביציאתו שום פקוח נפש, במילא מובן דאם יצא התיר עצמו למיתה, ואין דינו כמי שיוצא בהיתר דאז הי' הדין דיש לו דמים, אלא דזהו איסור גמור כיון שהוא ללא תועלת כלל, ולכן התיר עצמו למיתה.

ד) ובגלליון הקודם סי' ח' אות ג' כתבתי דלפי הביאור שבהשיחה לכאורה כן צריך לומר בכל אדם שנגמר דינו למיתה שהוא כגברא קטילא ואין לו דמים, דאין מעכבים את עונשו אף שכל ישראל צריכים לו כיואב בן צרויה, אבל לפי מה שנתברר מהמענה נמצא דאינו כן, כי גם אדם שאין לו דמים מחוייב בכל התורה וכו', ובמילא אפשר שיוכל לפעול, וכאן שאני דממה שגילתה התורה "שמה" מוכח דאדם זה הוא כגברא קטילא לענין פקו"נ, אבל בשאר מקומות דלא מצינו חידוש זה ליכא ההוכחה.

אלא דאכתי יש לחקור ברוצח במזיד שנגמר דינו למיתה דאולי בו שיך לומר ג"כ דכיון שהוא רוצח נדבק בו מדת הדין וכו' ואין מעכבים את עונשו להצלת ישראל ואולי אפשר לחלק בין שוגג למזיד, ויל"ע.

ואף דבהפרדס חשון תשי"ט (מובא בגליון הקודם שם) כתב בפשיטות דכן הוא בכל רוצח היוצא להיהרג דאין ממתנינים לו כלל משום האיסור דלא תקחו כופר לנפש רוצח, ואין נפק"מ

אם נותן כל ממון שבעולם, או אם נותן נפשות אחרות שאם ישאר בחיים יצילם, דעל כל זה אמרה התורה לא תקח כופר לנפש רוצח, הנה כבר האריך להקשות עליו בס' שרידי אש (ח"א ע' שס"א) דגדר הכופר הוא שלא לקבל פיצוי ממון תמורת העונש של מיתה או של גלות, אבל כאן המדובר לא שהצלת נפשות תפטור אותו מעונש בתורת כופר, אלא שתדחה מצות העונש מפני מצות פקו"נ, כמו שאנו דוחים שארי איסורים חמורים מפני מצוה פקו"נ, וכי מה ענין דיחוי מצוה בשביל מצוה גדולה הימנה, לענין כופר הבא במקום העונש כמו בראשי אברים שלוקחים ממון עבור חבלתם שזה אסור בעונשי מיתה וגלות עיי"ש.

* * *

ה) במה שהוקשה בהתוועדות דשבת מבה"ח על האור שמח, דהלא בכל יציאה למלחמה יש כאן ספק פקו"נ מצד האויבים עליו, ומ"מ מחוייבים לצאת, וא"כ איך אפשר לומר דכשביל הספק דגואל הדם אינו מחוייב לצאת.

אולי יש להליץ קצת על האור שמח, עפ"י מ"ש בשו"ת ציץ אליעזר ח"י"ב סי' נ"ז דגם אי נימא דבכלל אי"צ להכניס אי"ע לספק סכנה בכדי להציל חבירו מודאי סכנה מ"מ במלחמה שאני, דכשם שהותרה עצם המלחמה למסיבותיה ולהכניס בסכנה עם רב, כך אחד מהלכותיה היא דכאו"א מאנשי הקרב מחוייב למסור את נפשו להציל את השני מסכנה שנקלע בה מגרמת המלחמה, ומביא מ"ש הנצי"ב בפירושו עה"ת (בראשית ט, ה) דמבאר ענין זה בפ"י הכתוב "מיד איש אחיו אדרוש את נפש האדם" וז"ל: פירש הקב"ה אימתי האדם נענש בשעה שראוי לנהוג באחיה, משא"כ בשעת המלחמה ועת לשנוא אז עת להרוג ואין עונש כלל כי כך נוסד העולם וכדאיתא בשבועות (לה, ב) מלכותא דקטלא חד משיתא לא מיענש, ואפ"י מלך ישראל מותר לעשות מלחמת הרשות אע"ג שכמה מ ישראל יהרגו עיי"ש עכ"ל, ועיי"ש בהרחב דבר, ועי' גם בשו"ת משפט כהן סי' קמ"ג שכתב עד"ז שעניני הכלל דמלחמות, יוצאים הם מהכלל ד"יוחי בהם", שהרי גם מלחמת רשות מותרת היא ואיך מציינו היתר להכניס נפשות רבות בסכנה בשביל הרוחה, אלא דמלחמה והלכות ציבור שאני כו' ואי אפשר ללמוד משם למקום אחר עיי"ש, ומביא דגם בספרי דבי רב בפ' תצא משמע כן דיש במלחמה דין מיוחד יעו"ש בארוכה.

ולפי"ז י"ל דאה"נ דיש עליו ספק סכנה מצד האויבים, מ"מ מכיון דכ"ז בא מחמת המלחמה הנה בזה יש דין מיוחד, דיוצא מהכלל דוחי בהם כנ"ל, ולכן צריך להכניס אי"ע לסכנה, אבל כאן כשניתוסף סכנה אחרת מצד גואל הדם דאינו משום

המלחמה, בזה יש גדרים מיוחדים מצד מ"ש "וחי בהם", ואפ"ל
דאינו מחוייב להכניס א"ע לספק סכנה.

* * *

(ו) במ"ש בגליון דפ' וירא סי' ו' אודות עולה דורות
הוא, היינו דהתשובה מכפרת על העשה, והקרוב הוא רק ריצוי
להיות נח"ר לקונו כו' לפאורה יש לתמוה בדעת הרמב"ם (הל' מ
מע"ק פ"ח ה"ט) שפסק דעולה דורות הוא, ופסק ג"כ בפ"ג
ה"ד שם דעל העולה מתודה עון עשה ועון לא תעשה שנתק
לעשה, דהלא כל ההכרח דרבא בזבחים ז, ב, דעולה דורות הוא
הוא משום דממ"נ דאם לא עשה תשובה על העשה, אין הקרבן
מכפר דזבח רשעים תועבה, ואם עשה תשובה התניא עבר על
עשה ושב לא זז משם עד שמוחלין לו, אלא ש"מ דורות הוא
ע"י"ש, אבל להרמב"ם דפסק בהל' תשובה פ"א ה"ד דרק על עשה
אם עשה תשובה אינו זז משם עד שמוחלין לו, ומשמע דזהו רק
על עשה ולא על ל"ת הניתק לעשה, כפי שדייק במנחת חינוך
מצוה שס"ד, נמצא דבנוגע ללא תעשה שניתק לעשה י"ל דעולה
הוא כפרה גמורה ולא דורות, א"כ מנלי' לומר דעולה דורות
הוא? (בשלמא לרבא י"ל כמ"ש המנ"ח שם דסב"ל דתשובה בלבד
מועילה גם על ל"ת שניתק לעשה כדסב"ל במשנה דיומא, ולשיטתו
שפיר מוכרח דעולה דורות הוא, אבל על הרמב"ם דאי אפ"ל
כו, קשה) וע"ל גם בט' טהרת הקודש זבחים שם, ובשו"ת אגרות
משה ח"א סי' קע"ה.

* * *

(ז) ומ"ש שם מהתנחומא פ' תצוה דהשלמים באים לכפר על
עשה דלכאורה איפה מצינו זה ע"י"ש, ראה רש"י ערכין כא, א,
דשלמים מכפרים על מ"ע, אבל בזבחים כט, ב, ברש"י ד"ה דלאו
בר הרצאה, כתב דשלמים הוא לדורות ליתן שלום בין ישראל
לאביהם שבשמים ע"י"ש, וע"ל נצ"ב בזבחים שם דשלמים מכפרים
על עשה של גמילות חסדים שאינו עשה מפורש להלוות לאותו
האיש ועונשו ג"כ בעוה"ז, וע"ז מבארים שלמים לרצות ולעשות
שלום בפמליא של מעלה וכו' ע"י"ש, ומבאר גם התנחומא דע"י
הדורות דשלמים לעשות שלמים לו' מתכפר לו עון עשה דגמילות
חסדים.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

כז. בהתוועדות ש"פ ח"י שרה, בלאר כ"ק אדמו"ר שליט"א זה
שהורג בשגגה אסור לצאת מעיר מקלטו אפ"ל אם כל ישראל צריכים
לו כיואב בן צרויה, והרי אין דבר עומד בפני פקוח נפש, אלא

משום בנידון זה אין ביכולתו להציל משום דאם יוצא מעיר מקלט חל עליו דין דגברא קטילא, ואין בכוחו להציל, אעפ"י שלעין הגשמית נראה שיוכל להציל כי מדובר על גיבור כיואב בן צרויה, אמנם דבר ה' גילה לנו ע"י דין זה שלפועל לא יצליח להציל.

והביא כ"ק אדמו"ר שליט"א דוגמא לדבר מעדים זוממים, שאם הרגו אינן נהרגין, והרי איפכא מסתברא, אם לא הרגו נהרגין הרגו לא כל שכן, אלא פי' הרמב"ן שהשלי"ת לא יתן שב"ד יפסקו על אדם זכאי דין מיתה, ואם אנו רואים שבפועל ב"ד פסקו דין מיתה על אדם ונהרגו זה מכריח לומר שאדם זה ה' חייב מיתה על עבירה אחרת וא"כ נמצא שהעידו על גברא קטילא, ולכן אינן נהרגין. והרי שלעין בגשמית אין נראה שאדם זה ה' חייב מיתה, אלא שדין זה שההגו אינן נהרגין מגלה לנו זה (- שה' חייב מיתה על עבירה אחרת).

כן כאן הדין של אסור לצאת מעיר מקלט אפי' כל ישראל צריכים לו מגלה לנו שאין בכוחו להציל משום דהוה גברא קטילא.

אלא שכאן צריך להבין, בשלמא באם מדובר כיואב בן צרויה שכל ישראל צריכים לו, מובן הביאור ע"פ שכל היות ולנצח במלחמה צריך סיוע מיוחד מלמעלה גם אם מדובר על גבור כיואב בן צרוי', כפי שמובא בגמרא על בר כוכבא, שלא ה' ביכולת האוייב להתגבר עליו, עד שיום א' אמר ואתה ה' אל תצא בצבאותינו.. ובאותו יום נחרבה ביתר, רואים שלניצוח מלחמה גם אדם גיבור צריך סיוע מיוחד, כאן מובן שהיות ומדובר בגברא קטילא התורה מגלה שא"א שיבוא הסיוע המיוחד על ידו.

אמנם יש דוגמאות אחרות למשל אדם נפל סמוך לגבול של ערי מקלט ונחתכה רגלו ל"ע, וניזל דם, ועכשיו צריכים לעצור הדם שלא ימות, וע"ז אין צריך סיוע מיוחד אלא מספיק הכח הרגיל שנתן ה' לאדם, וגם כאן קיים הדין שאסור להורג בשגגה לצאת מעיר מקלט והשאלה מדוע, והרי אין דבר עומד בפני פקוח נפש. אלא חייבים לומר שגם כאן לא יהי' ביכולתו להציל, מדוע? לשור חוט במקום אחר יש לו כח לרוץ יש לו כח, אבל לקשור חוט לעצור הדם כדי שע"י ינצל איש מישראל אינו יכול, מדוע, אלא כך גילה לנו השלי"ת בהלכה זו, אבל הבנת הדבר אינו נתפס בשכל, שונה המקרה של עדים זוממים ששם הבנת הדבר נתפס בשכל, הרגו אינו ונהרגין משום דאדם זה ה' גברא קטילא, מדוע, משום שעבר עבירה אחרת.

הת' יוסף יצחק קירש

- תות"ל 770 -

עד"ז כתב הת' שאול

משה אליטוב

פ ש נ ט ו ש ל מ ק ר א

כח. בפרק כ"ח פסוק כ' כתיב "ניהי יצחק בן ארבעים יום בקחתו את רבקה בת בתואל הארמי מפרן ארם אחות לבן הארמי" וגנ' נעל זה הקשה רש"י (בד"ה בת בתואל מפרן ארם אחות לבן") וז"ל "נכני עדיין לא נכתב שהיא בת בתואל הארמי, נאחות לבן, ומפרן ארם" הלא כתיב מכמה מקומות - "בת מי את בת בתואל הארמי מפרן ארם" וגם כתיב "נלרכקה אח ושמן לבן" וכדומה".

ולפ"ז שאמרנו שרש"י בא לפרש פשוטו של מקרא משמע שכאן שואל כפשוטו הלא כתיב בענד כמה מקומות נכו', וא"כ למה לא שאל רש"י על מה שכתוב בפרק י"א פסוק ל"א "ואת לונ בן הרן הלא כתיב בכמה פסוקים שלפני זה - בפסוק י"א פסוק כ"ג - "והרן הוליד את לוט",

הת! יוסף מלמד
- תלמיד בישיבה -

כט. בפירש"י ד"ה מלאום יאמץ (כה, כג): לא ישור בגדולה כשזה קם זה נופל, כו', עכ"ל.

וצריך להבין למה אין רש"י מעתיק תיבת: "ולאם" מן הפסוק. הרי גם תיבה זו מכריח פירושו.

* * *

ל. בפירש"י ד"ה בעקב עשו (כה, כג): סלי שאין זה מספיק לגמור מלכותו עד שזה עומד וננטלה הימנו, עכ"ל.

וצריך להבין, לכאורה הכרחו של רש"י הוא ממה שנאמר: (וידו) אחזת בעקב" נלמה אין רש"י מעתיק תיבת אלן מן הכתוב.

ולאידך גיסא, צריך להבין למה מעתיק תיבת: "עשו" מן הכתוב.

הרב נב. ראזענבלום
- תושב השכונה -

לא. בפרק כה פסוק כז ופירש"י ניגדלנ הנערים ניהי עשו, כל זמן שהיו קטנים לא היו ניכרים במעשיהם ואין אדם מדקדק בהם מה טיבם כיון שנעשו בני י"ג שנה זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לע"א,

וקשה:

דהנה ומפשטות לשון ויגדלו (הנערים) לא משמע בן כמה היווכמו דכתוב לעיל בפ' וירא פ' כא פסוק ח' ויגדל הילד ויגמל ופירש"י על ד"ה ויגמל לסוף כ"ד חודש ובמפרשי רש"י ביארו דדוקא מלשון ויגמל (ולא כתיב ותגמל) משמע דהי' לסוף כ"ד חודש, וכן בפרשת שמות פ"ב פ"י ויגדל הילד ותביאהו לבית פרעה ובפסוק י"א כתיב עוד הפעם ופירש"י דאחד לקומה ואחד לגדולה ולא פירש בן כמה הוא דליכא שום הוכחה מהפסוק בן כמה הי', וא"כ כאן צ"ל דההכרח של רש"י הוא מדכתיב איש יודע ציד איש תם יושב אהלים וא"כ למה לא כתב רש"י מלת איש בהד"ה מכיון דזהו כל הכרחו דהיו בן י"ג.

(ב) למה נוגע "דאין אדם מדקדק בהם מה טיבם".

הרב זלמן הלפרין
- תושב השכונה -

ל.ב. בפירש"י ד"ה יודע ציד (כה, כז):

לצוד ולרמות את אביו בפיו ושואלו אבא היאך מעשרין את המלח ואת התבן כסבור אביו שהוא מדקדק במצות, עכ"ל.
וצריך להבין, איך יתאים זה עם מה שפירש"י בד"ה ויגדלו הנערים (כה, כז): כל זמן שהיו קטנים לא היו נכרי' במעשיהם. כיון שנעשו בני י"ג שנה זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לע"א, עכ"ל.

ומשמע שזה הי' באופן שהי' ניכר לכל, ואם כן האיך טעה יצחק בו שהוא מדקדק במצות.

ה, ו, ר,

ל.ג. בפרק כה פסוק כז בד"ה ישב אהלים פירש"י אהלו של שם ואהלו של עבר.

וקשה:

(א) בפשטות הכרחו של רש"י הוא מדכתיב אהלים לשון רבים וא"כ מה נוגע בהד"ה מלת ישב והו"ל רק לכתוב אהלים ולפחש.

(ב) למה לא פירש רש"י למה כתיב ישב חסר (בלי וואו) כמו שפירש בפרשת חיי שרה ועפרון ישב דכתיב חסר דאותו היום מנוהו שופט וכו'!

מנחם מענדל וולכובסקי
כתב ד' - אהלי תורה

לד. פרק כה פסוק כט מפרש רש"י ד"ה והוא עיף ברציחה
כמה דתימא כל עיפה נפשי להורגם: ומפרש שפתי חכמים דאל"כ
רעב מבע"ל:

ובדברים פרק כה פסוק יח מפרש רש"י ד"ה "ואתה עיף
ויגע" עיף בצמא דכתיב ויצמא שם העם למים וכתיב אחריו
ויבוא עמלק.

וצריך בלאור: ממה נפשך:

אם "עיף" פירושו, רציחה, למה מפרש התם דפירושו "עיף
בצמא", ואי פירושו "בצמא" למה מפרש הכא ברציחה?

ועוד לכאורה זה דוחק יותר לפרש ברציחה למה לא
יכולים לפרש כמו רש"י התם שעיף בצמא, ועד"ז יהי' טוב
הפסוק הלעיטני נא מן האדום האדום הזה "כי עיף אנכי"
בצמא.*

התמימים: אפרים פישל סטיגמאן
יוסף יצחק שטערנבערג
ועד"ז הקשה הת' מנחם שלינגארטן

לה. בפירש"י ד"ה והתברכו בזרעך (כו, ד): אדם אומר
יהא זרעך כזרעו של יצחק וכו'.

וצריך להבין:

גם בסוף פרשת וירא (כב, יח) נאמר: והתברכו בזרעך
כל גויי הארץ וגו'.

ולמה לא פירש רש"י שם מה שפירש כאן.

ה, ו, ר,

* יש לחלק קצת שבפ' כל תצא יש כופל הלשון "עיף
ויגע" ששניהם משמעות "פארמאטעהרט" ולכן מפרש רש"י ש"ויגע"
הוא כפשוטו "ועיף" בצמא (אבל אינו מובן למה לא מפרש שם
רש"י להיפוך ואולי ל' יגיעה לא שייך כלל לגבי צמאון
משא"כ עייפות וצ"ע) ואין סברה לפרש מחמת רציחה כי את מ'
הרגו בניי, משא"כ כאן למה נפרש שהי' צמא וכפ"ל השפ"ח
הנ"ל ויש מתם לומר ענין הרציחה מאחר שרש"י פירש לפנ"ז
שהי' צודה בקשתו חיות ועופות

המערכת

לו. פרק כו פסוק יב בד"ה "בארץ ההיא בשנה ההיא - שניהם למה לומר שהארץ קשה והשנה קשה", עכ"ל.

וצריך להבין, הרי רש"י מפרט שהי' ארץ ושנה קשים, בתחלת פירוש פסוק זה (ואפי' אם "הארץ קשה" כאן מוסיף בתואר רוע הארץ לגבי "אינה חשובה כארץ ישראל עצמה" בפירושו הקדום; מכל מקום איזה הוספה יש, ב"שנה קשה" לגבי "שהיתה שנת רעבון" (ברש"י לעיל)? ואולי י"ל שהזריעו; היל' בסכנה יותר מפני שניהם יחד, יותר קשה מהפסד כל אחד בפני עצמו.

הת' מנחם שיינגרטן

- תות"ל 885 -

לז. ברש"י בפרשתינו כז, כא ד"ה גשה נא ואמשך "אמר יצחק בלבו אין דרך עשו להיות ש"ש שגור בפיו: וזה אמר כי הקרה ה' אלקיך".

ובפסוק כב בד"ה הקול קול יעקב - שמדבר בלשון תחנונים קום נא וכו'.

וצלה"ב: מהו ההכרח לרש"י לפרש דכשיצחק אמר גשה נא הו' מצד חשש שהוא יעקב מאחר ששם שמים שגור בפיו והקול קול יעקב הרי"ז מצד שיעקב דיבר בלשון תחנונים ואולי החשש דלעיל גשא נא הוא משום שיעקב דיבר בלשון תחנונים והטעם שהקול קול יעקב הוא מצד ש"ש שגור בפיו ומאי הכרחו של רש"י לשנות הלשונות.

ואת"ל שמוכרח מפשוטו של מקרא לומר בפירוש רש"י שמכיון שזה בא בהמשך הכתוב לפנ"ז כי הקרה ה' גו' מוכרח שזה היל' החשש היל' אצל יצחק, י"ל זה ג"כ בפירוש הקול קול יעקב שזה בא בהמשך - שמכיון שהיל' לו חשש מצד ש"ש שגור בפיו ואמרת גשה נא . . . וימשהו ויאמר הקול קול יעקב - שש"ש שגור בפיו (כתוצאה מזה) (שחשש משום ש"ש וראה מצד המישוש שזה עשו כתוצאה מזה אמר שהקול קול יעקב - ש"ש שגור בפיו - כי הקרה והידים ידי עשו וכו').

ואולי י"ל שהחשש של יצחק הוא כנ"ל בהמשך הכתובים מוכרח שהוא מצד הענין דש"ש כו'. אבל הלשון הקול קול יעקב שייך דוקא בהענין של תחנונים שזהו ענין הקול משא"כ ש"ש מורה על מציאותו וזה עשה החשש.

אבל עדיין אינו מובן מהו ההכרח של רש"י שיש כאן עוד ענין מלבד תחנונים מה שהזכיר הפסוק במפורש (כתוצאה מזה) וי"ל שהענין של גשה נא היל' רק מצד ענין התחנונים, וכמפורש לקמן שמה התבטא לאחר כך היל' רק הענין של תחנונים

ולא הענין של ש"ש, ואולי מוכרח שחשש של יצחק הי' רק מצד תחנונים, ומה שכתוב לפנ"ז הוא רק שבא לאחרי שגמר יעקב את דבריו.

הת' יהודא לייב קארף
- תלמיד במתיבתא -

לח. עה"פ כז, לג ויקרא אותה שבעה על כן שם העיר באר שבע עד היום הזה.

לכאורה השם באר שבע ניתן כבר ע"י אברהם בפ' וירא בגלל השבועה שנשבע עם אבימלך. ומהו החידוש פה שיצחק קרא אתה שבעה על השבועה שלו עם אבימלך. ורש"י אינו מתעכב על זה.

הת' מרדכי אוזן
- תלמיד בישיבה -

לט. בפירש"י ד"ה הכי קרא שמו (כז, לו): לשון תימה הוא כמו (לקמן כט) הכי אחי אתה וכו', עכ"ל.

בפירש"י ד"ה הברכה אחת (כז, לח): ה"א זו משמשת לשון תימה כמו (במדבר הבמחנים השמנה - יא) (ש"ב ג) הכמות נבל, עכ"ל.

וצריך להבין:

(א) למה בד"ה הראשון אומר רש"י: "לשון תימה הוא".

ובד"ה השני אומר: "ה"א זו משמשת לשון תימה".

(ב) בד"ה הראשון מביא רק ראי' אחד.

בד"ה השני מביא שלשה ראיות.

(ג) למה אין רש"י מביא ראי' למה שנאמר בפרשת בראשית (ד, ט): "...השמר אחי אנכי. ורש"י פירש שם: לשון תימה הוא וכן כל ה"א הנקודה בחטף פתח.

וכן על דרך זה כבר פירש רש"י בד"ה המן העץ (ג, יא).

ולמה אין רש"י מביא ראי' משם.

*

*

*

מא. בפירש"י ד"ה ועל חרבך (כז, מ): כמו בחרבך יש על
שהוא במקו' אות ב' וכו', עכ"ל.

וצריך להבין:

בפרשת וירא (יט, יז) כתיב: . . המלט על נפשך וגו'.
ופירש שם רש"י דייק להציל נפשות וכו'.

והנה לכאורה גם שם הפי' של "על (נפשך)" הוא "בנפשך".

ולמה אין רש"י מפרש שם מה שפירש כאן.

וכן למה אין רש"י מביא ראיה משם לכאן. ועדיין צ"ע
בזה, שעדיין שם בתרגום שמפרש תיבת: המלט, "חוס". ולפי
זה יתאים לומר: "על".

ועל מה שכתב בסוף הפסוק שם: (ההרה) המלט,
פי' "אשתזיב".

אבל רש"י, ממה שאין מפרש כן, וממה שאין מחלק בין
תיבת: המלט שבתחילת הפסוק ובין המלט שבסוף הפסוק, נראה
שהוא מפרש המלט כפשטות, היינו מלשון: (ויבא) הפליט".

שלפי זה צריך עיון בנוגע לתיבת: "על".

* * *

מב. עדין בגליון האחרון, ששאלתי בנוגע לרש"י ד"ה
ועפרון ישב, וד"ה ולוט ישב, שלמה מעתיק רש"י תיבות:
"ועפרון" "ולוט" מן הכתוב מאחר שתיבות אלו לכאורה אין
מכריחים פירושו.

והבאתי ראיה לזה מרש"י ד"ה וירץ (כד, כט), ששם
אין רש"י מעתיק תיבת: "לכון" מן הכתוב, וכן הבאתי עוד
כמה ראיות.

ולאידך גיסא הבאתי ראיה מרש"י ד"ה ויצא קין (ד, טז),
ששם מעתיק רש"י תיבת: "קין" מן הפסוק.

והנה גם בפרשתינו מצינו על דרך זה, דהיינו:

בפירש"י ד"ה ויבז עשו (כה, לד), מעתיק רש"י תיבת:
"עשו" מן הכתוב.

וכן על דרך זה, בפירש"י ד"ה ויגד לרבקה (כז, מב),
מעתיק רש"י תיבת: רבקה" מן הכתוב.

וכך על דרך זה, בפירש"י ד"ה וישמע יעקב (כח, ז),
מעתיק רש"י תיבת: "יעקב" מן הכתוב.

וכן על דרך זה בפירש"י ד"ה שמע אברהם בקולי (כו, ה):
מעתיק רש"י תיבת: אברהם" מן הכתוב.

ואין לומר שהיות שרש"י מפרש תיבות: "שמע . . .
בקולי" ותיבת: אברהם" ביניהם, לכן אגב זה מעתיק גם תיבה
זו.

שהרי מצינו ברש"י ד"ה וישב ויחפר (כו, יח) (מובא
לקמן) שאין רש"י מעתיק תיבת: "יצחק הנכתב בין תיבת:
"וישב" ו"ויחפר".

וכן על דרך זה בפירש"י ד"ה וישק אבימלך (כו, ח),
מעתיק רש"י תיבת: "אבימלך" מן הכתוב.

ולאידך גיסא:

בפירש"י ד"ה ויעתר (כה, כא), אין רש"י מעתיק תיבת:
"יצחק" מן הכתוב.

וכן על דרך זה בפירש"י ד"ה ויזד (כה, כט), אין רש"י
מעתיק תיבת: "יעקב" מן הכתוב.

וכן על דרך זה, בפירש"י ד"ה וישב ויחפר (כו, יח),
אין רש"י מעתיק תיבת: "יצחק" מן הכתוב.

וכאן החידוש עוד יותר, שתיבת: "יצחק" נכתב בכתוב
בין תיבות: "וישב" ו"ויחפר", ואעפ"כ משמיט רש"י תיבה זו.

וכן על דרך זה, בפירש"י ד"ה ויחרד (כז, לג), אין
רש"י מעתיק תיבת: יצחק" מן הכתוב.

וצריך להבין למה פעמים רש"י מעתיק את השם הנזכר
בפסוק בקשר לפירושו ופעמים לא. שהרי לכאורה הצד השווה
"שכל המקומות הוא שאין השם שנזכר בפירושו מכריח פירושו.

ה, ו, ר,

רשימת ביאורי כ"ק אדמו"ר שליט"א בפירש"י דפ' ויצא

נת' בהתוועדות

פרק ופסוק ד"ה

ויצא תשכ"ה¹

ויצא יעקב.

י, כח,

<u>נת' בהתוועדות</u>	<u>ד"ה</u>	<u>פרק ופסוק</u>
ויצא תשכ"ה ¹	ויצא	שם
מוש"פ ויצא תשלי"ט ²	שוכב עלי'.	כח, יג
מקץ תשכ"ח ³	למה אין רש"י מפרש האיך נשא יעקב ב' אחיות	כט, כה-כח
ויצא תשלי"ב ⁴	ותקרא שמו ראובן.	כט, לב
ויצא תשכ"ט	הפעם ללוה איש.	כט, לד
ויצא תשכ"ט	על כן.	שם
ויצא תשכ"ט	קרא שמו לוי.	שם
ויצא תשלי"ב	ותקרא את שמה דינה	ל, כא
יו"ד כסלו. ויצא. וישלח תש"מ	ושפחות ועבדים	ל, מג
ויצא תשמ"ג	למה אין רש"י מפרש מדוע הלי' צורך בנס מיוחד ע"י מלאכים, הרלי יעקב עשה פעולה טבעית.	לא, ט
ויצא תשמ"ג	וברודים	לא, י
ויצא. וישלח תשמ"ב	את בניו ואת נשיו.	לא, יז
יו"ד כסלו. ויצא וישלח. מוש"פ וישב תש"מ	מקנה קנינו	לא, יח
ויצא תשמ"ו	למה אין רש"י מפרש מדוע השתמש לבן בכפל הלשון "הלוך הלכת"; "נכסוף נכספת".	לא, ל

<u>נת' בהתוועדות</u>	<u>ד"ה</u>	<u>פרק ופסק</u>
ויצא תשמ"ו	מהי תשובת יעקב ללבן על שאלתו*	לא, לא
מקץ (וישב). וארא. (בשלח) תשכ"ח ⁵ .	בנותי בנותי	לא, נ

(1) ה' 371 ואילך. (2) כ 129-135. (3) ה' 141-
 149. (4) י' 92-99. * שאלה זו השאיר עבור המשתתפים בהתוועדות,
 שיעיינו בזה כו', באופן ד"תן לחכם ויחכם עוד".
 (5) ה' 141-149, שם 230-236.

הרב יוסף יצחק שגלוב
 | - תושב השכונה -

ה י ו ם י ו ם

מג. יב כסלו - "ברכת שפטרני מברכים בלא שם ומלכות,
 ומברכים אותה גם ביום ב', ה', בר"ח, ולא דוקא בשבת".

ברכת שפטרני: ראה ספר הלכות זהליכות בר מצוה.
 (ירושלים, תשמ"ג) ע' 77.

בלא שם ומלכות: ראה ספר הנ"ל, ע' 78, הערות יא, יב.

ולא דוקא בשבת: ראה לקו"ד ח"ב, ע' 460, 528. 266
 (בסיומו).

יט כסלו: "ממכתב רבינו הזקן. . יצאתי בשלום
 מה' שלום".

להעיר שהש"ס מתחיל במ' ומסיים במ"ם.

יט כסלו -- להעיר שביוה זה מסתלים אמירת קדיש לזכות
 הרמב"ם.

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן
 - ר"מ בישיבה -

ל ז כ ו ת

החתן התמים יעקב שמואל שיחי'

פ ע ל ל י ג

והכלה רבקה שתחי'

ב א ר ב ע ר

לרגל בואם בקשרי שידוכין בשעה טובה ומוצלחת

*

נדפס ע"י

הרה"ת ר' אברהם וזוגתו מרת ליבא שיחיו

ב א ר ב ע ר